

**ECOLOGISCH ONDERZOEK
KLOOSTERCOMPLEX RIJKSWEG
CADIER EN KEER**

ACTUALISATIE JULI 2010

3 september 2010
074958051:0.6
B01032.002099

Inhoud

1 Inleiding	3
1.1 Flora- en faunawet	3
1.2 Resultaten ecologisch onderzoek	7
2 Actualisatie	9
2.1 Inleiding	9
2.2 Onderzoeksmethodiek	9
2.3 Onderzoeksresultaten	9
3 Conclusie en advies	14
3.1 Toetsing Flora en faunawet	14
3.2 Advies ecologische aspecten	14

HOOFDSTUK 1 Inleiding

1.1

FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet (2003) regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren.

In de flora- en faunawet zijn de soortbeschermingsbepalingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn geïmplementeerd.

De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. De interpretatie van de wet is in 2009 aangescherpt. Deze aanscherping is in onderstaande uitleg opgenomen.

ALGEMENE ZORGPLICHT

Artikel 2 Flora- en faunawet

In het kader van de Flora- en faunawetgeving geldt dat alle dieren en planten een zekere mate van bescherming genieten, omdat hun bestaan op zichzelf waardevol is, zonder te kijken welk nut de dieren en planten voor de mens kunnen hebben. Dit wordt de intrinsieke waarde genoemd. Vanuit deze intrinsieke waarde is de algemene zorgplicht als vorm van “basisbescherming” opgenomen (artikel 2). Hierin staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving.

Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren niet onnodig laten lijden. De algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dier- en plantensoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Flora- en faunawet. Het is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten. Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen jegens beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd. Er bestaat geen wettelijke sanctie op overtreding. Wel kunnen activiteiten door de Algemene Inspectiedienst (AID) worden stilgelegd.

VERBODSBEPALINGEN

De algemene verbodsbepalingen, die handelingen die het voortbestaan van planten en diersoorten in gevaar kunnen brengen verbieden, is een belangrijk onderdeel van de Flora- en faunawet. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De belangrijkste, voor ruimtelijke plannen relevante wettelijke bepalingen, staan hieronder genoemd.

ALGEMENE VERBODSBEPALINGEN FLORA - EN FAUNAWET (ARTIKELEN 8 T/M 12)

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

VRIJSTELLINGEN EN ONTHEFFINGEN

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling, wordt door het ministerie van LNV goedkeuring gegeven aan de mitigerende maatregelen, of is het mogelijk van de minister van LNV ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen verschillende groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen worden benoemd in het “Besluit van 28 november 2000 houdende regels voor het bezit en vervoer van en de handel in beschermde dier- en plantensoorten”, kortweg genoemd “Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. Dit besluit heeft de status van een AMvB. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor andere activiteiten gelden andere regels.

Tabel 2.1

Beschermingscategorieën
AMvB artikel 75 Flora- en
faunawet

Categorie		Ontheffing of vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 1	Algemene soorten	Algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12, wel zorgplicht, m.u.v. artikel 10
Tabel 2	Overige soorten	Vrijstelling mogelijk, mits gebruik wordt gemaakt van een door de minister goedgekeurde gedragscode; anders ontheffing noodzakelijk (toetsing aan gunstige staat van instandhouding en zorgvuldig handelen). Eventueel mitigatie- en compensatieplicht. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag, m.u.v. artikel 10.
Tabel 3	Soorten van bijlage 1 van de AMvB	Voor volgens art 75 lid 6 bij AMVB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer: er geen andere bevredigende oplossing bestaat;

Categorie	Ontheffing of vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen	
		<p>er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> dwingende reden van groot openbaar belang; ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin) van de beschermde soort; enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; er zorgvuldig wordt gehandeld. <p>Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.</p>
Tabel 3	Soorten op Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn	<p>Voor volgens art 75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:</p> <ul style="list-style-type: none"> er geen andere bevredigende oplossing bestaat; er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: dwingende reden van groot openbaar belang <p>Nb: voor deze groep kan er geen ontheffing worden verleend op basis van het belang "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting". Volgens de AMvB kan dit wel, echter recente uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is.</p> <ul style="list-style-type: none"> enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; er zorgvuldig wordt gehandeld. <p>Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (LNV hanteert nu de term "Positieve Afwijzing"). Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.</p>

Vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Uit recente uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- Er geen andere bevredigende oplossing is.
- Er tevens sprake is van één van de volgende belangen:
  - Bescherming van flora en fauna.
  - Veiligheid van luchtverkeer.
  - Volksgezondheid en openbare veiligheid.

Dit betekent dat voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen, slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing kan worden verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan is aan het bovenstaande. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (versturende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde “vaste rust- of verblijfplaats”. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel 2.2.

Tabel 2.2
Categorieën broedvogels

Vogels	
Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders, nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck¹. Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

PLICHT OM VOORAF TE TOETSEN

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk. Deze moet tijdens de uitwerking van zijn plannen of tijdens het plannen van werkzaamheden het volgende in kaart brengen:

- Welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en nabij het plangebied voor?
- Heeft het realiseren van het plan of de uitvoering van geplande werkzaamheden gevolgen voor deze soorten?
- Zijn deze gevolgen strijdig met de algemene verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden, of zodanig uitgevoerd worden dat de invloed op beschermde soorten verminderd of opgeheven wordt?
- Is, om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten, vrijstelling mogelijk of ontheffing (ex-artikel 75 van de Flora- en faunawet) van de verbodsbepalingen betreffende planten op de groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving vereist (tabel 3, soorten van bijlage 1, AMvB)?
- Is er, op basis van een gedegen maatregelenpakket ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen, zicht op een beschikking van het ministerie waarin goedkeuring wordt gegeven voor dit maatregelenpakket (LNV hanteert nu de term "Positieve Afwijzing", eerder werd een ontheffing afgegeven) (tabel 3, soorten van Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn)?
- Welke voorwaarden zijn verbonden aan vrijstellingen of ontheffingen en welke consequenties heeft dit voor de uitvoering van het plan?

1.2

RESULTATEN ECOLOGISCH ONDERZOEK

De voorgenomen plannen zijn in eerder stadium onderzocht naar het voorkomen van beschermde soorten en getoetst aan de Flora- en faunawet. In eerdere notities zijn deze resultaten genoteerd. Het betreft hier de rapporten met kenmerk: 110501/ZC5/4R5/701193 (2005), 110501/ZC6/4E6/701193 (2006) en 110501/ZC7/2D7/701193 (2007).

De belangrijkste conclusies uit deze onderzoeken zijn:

- Er komen grote hoeveelheden exemplaren van de Steenbreekvaren voor op een muur aan de oostzijde van het klooster, het betreft hier een afscheidingsmuur van de tuin met een toegangspad tot de bergingsruimte van een pand.
- In één van de panden broeden spreuuwen.
- Er komen vaste rust- en verblijfplaatsen voor van vleermuizen.
- Er zijn geen aanwijzingen dat de planlocatie (of een deel ervan) het leefgebied vormt van Hazelworm.

¹ Een deskundige dient vast te stellen of er in de omgeving voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden.

- Er is een ontheffing noodzakelijk voor de vernietiging van verblijfplaatsen van vleermuizen en ook in geval de muur met Steenbreekvarens niet behouden kan worden.

De veranderde interpretatie van de Flora- en faunawet door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft ertoe geleid dat er in 2010 een actualisatie noodzakelijk is van de onderzoeksresultaten uit eerdere jaren.

Dit actualisatieonderzoek is in de zomerperiode van 2010 uitgevoerd.

Het onderzoek is verricht naar het voorkomen van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen en broedvogels waarvan de nesten jaarronde bescherming genieten.

HOOFDSTUK 2 Actualisatie

2.1 **INLEIDING**

Als gevolg van de hernieuwde plannen anno 2010 is geadviseerd de verouderde flora- en faunagegevens opnieuw te laten onderzoeken.

De soortgroepen die hierbij expliciet zijn onderzocht zijn:

- Vleermuizen en broedvogels met jaarrond beschermde nestlocaties (in het bijzonder Gierzwaluw en Huismus).
- Groeiplaatsonderzoek Steenbreekvaren.
- Daarnaast zijn alle andere aangetroffen (nieuwe) soorten opgenomen in de rapportage.

2.2 **ONDERZOEKSMETHODIEK**

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd ter plekke van het complex met behulp van een bat-detector (type D240X). Op deze detector zit een opname functie voor in het veld lastig determineerbare soorten. Met behulp van hun energiepulsen (uitgebrachte sonarsignalen om prooien te vangen) is het mogelijk de soorten alsnog te determineren op de computer.

Daarnaast is er een zolderonderzoek uitgevoerd naar geschiktheid voor met name Grootoorvleermuis en Laatvlieger (soorten die zich vaak op kloosterzolders bevinden).

Het broedvogelonderzoek is uitgevoerd op geschikte invliegmomenten voor Gierzwaluwen en op momenten dat Huismussen hun jongen actief voeren (ook in de avondschemer).

Overige soorten zijn onderzocht op zichtwaarneming ter plekke van geschikte habitats. De muur met Steenbreekvarens is nader onderzocht om vast te stellen of de soort zich gevestigd heeft, verdwenen is of zich uitgebreid heeft qua aantal groeiplekken.

2.3 **ONDERZOEKSRESULTATEN**

Broedvogels

In het pand zijn geen broedvogels aangetroffen waarvan de nesten jaarronde bescherming genieten in de panden.

De broedlocatie van de Spreeuw in 2006 was tijdens het broedvogelonderzoek in juni 2010 niet bewoond.

Op en rond het complex zijn geen waarnemingen verricht van Huismus. Gierzwaluwen zijn vliegend boven het gebied aangetroffen, maar deze dieren zijn na enige tijd naar het noorden afgezakt, waar broedlocaties aanwezig zijn. Geconcludeerd mag worden dat het gebied als foerageergebied fungeert. Deze functie komt echter niet in het geding bij de voorgenomen herinrichtingswerkzaamheden, evenals de voorgenomen renovatiewerkzaamheden.

Vleermuizen

Vaste rust- en verblijfplaatsen

De eerder vastgestelde vaste rust en verblijfplaatsen in het complex zijn gecontroleerd op het nog steeds aanwezig zijn van vleermuizen. Uit het onderzoek van 2006 is gebleken dat er een tweetal verblijfplaatsen aanwezig waren in het gehele complex. Van deze drie verblijven is er in 2010 nog maar één bewoond. Wat de precieze oorzaak hiervan is, is onbekend. Wel is bekend dat het verblijf in de boerderijwoning ten noordwesten van het klooster waarschijnlijk verloren gegaan is door een storm, waarbij enkele rijen dakpannen gesneuveld zijn. Onder de eerste rij dakpannen (hoekpannen op de zijgevel) bevonden zich in 2006 een drietal Gewone dwergvleermuizen.

De reden van het verlies van de andere verblijfplaats is onbekend.

Het aantal uitvliegende dieren op de enig overgebleven vaste rust- en verblijfplaats betrof 4 Gewone dwergvleermuizen.

Het verblijf bevindt zich onder de dakpannen van het gebouw. De vleermuizen kruipen via de bovenste rand van bakstenen het verblijf in, zie onderstaande afbeelding.

Afbeelding 1.1

Verblijfplaatsen vleermuizen 2006 en 2010

De plek van het verblijf wordt niet aangetast met de voorgenomen herinrichtingsplannen, omdat dit deel van het gebouw gespaard blijft. Hier is alleen renovatie beoogd. Afhankelijk van welke renovatiewerkzaamheden precies (intern of ook extern), kan opgemaakt worden of hier sprake is van mogelijke overtredingen van verbodsbepalingen vanuit de Flora- en faunawet. Exacte uitwerkingsplannen voor het project dienen hier uitsluitsel over te geven.

Uit het zolderruimte onderzoek (uitgevoerd in juli 2010) is gebleken dat de ruimtes boven alle complexen potentieel geschikte ruimtes zijn voor vleermuizen om er te huizen. Echter vanwege het ontbreken van geschikte invliegopeningen en het ontbreken van uitwerpselen, vraatresten (vleugels van nachtvlinders bijvoorbeeld) en het niet aantreffen van vleermuizen tijdens dit onderzoek, kan geconcludeerd worden dat de zolders in de huidige staat niet gebruikt worden door vleermuizen. Met een kleine ingreep aan de kopgevels zijn deze wel toegankelijk te maken voor vleermuizen.

Scharndergroeve

Vanuit de kelder van het klooster is (was) toegang mogelijk tot de ondergrondse gewelven van de Scharndergroeve. Deze groeve, waar in vroegere tijden mergelwinning plaatsvond bestaat uit een uitgebreid gangstelsel welke aan de westkant van het complex onder de heuvel ligt. Deze groeve heeft, net als andere groeven in Zuid-Limburg, een belangrijke overwinteringsfunctie voor vleermuizen. Deze groeven worden in de zomerperiode niet gebruikt door kraamkolonies of als zomerverblijf.

Het klimaat in de groeves gedurende de winterperiode is ideaal ter overwintering. De temperatuur ligt gemiddeld tussen de 7 en 11 °C. De temperatuur in de zomerperiode is echter te laag voor het grootbrengen van jonge dieren. Vandaar dat vleermuizen andere verblijfplaatsen opzoeken in de zomer. De meeste soorten gebruiken hiervoor gebouwen, zo ook het kloostercomplex Cadier en Keer.

Foerageer- en migreergebied (vliegroutes)

Uit het onderzoek is verder gebleken dat het gehele gebied optimaal geschikt foerageergebied vormt voor vleermuizen. Er zijn in totaal drie soorten aangetroffen, te weten Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Grootoorvleermuis.

De Gewone dwergvleermuis is in grotere aantallen (tot 15 dieren) aanwezig aan de westkant van de locatie. De Trichterweg vormt een optimale vliegverbinding tussen kolonie en geschikte foerageergebieden. Daarnaast wordt deze weg, vanwege zijn dichte randbegroeiing, gebruikt als foerageergebied. De aangetroffen vleermuizen waren allen afkomstig vanuit noordelijke richting, waar de soort mogelijke kraamverblijven heeft in de daar gelegen woningen en gebouwen.

De Laatvliegers zijn migrerend over het kloostercomplex waargenomen, zoals ook gebleken is uit het onderzoek van 2008. In- of uitvliegende dieren zijn in 2008 en in 2010 niet aangetroffen.

De Grootoorvleermuizen zijn ook op de Trichterweg waargenomen. De soort is pas laat in de avond aangetroffen (ruim na zonsondergang), wat betekent dat de soort er enige tijd over gedaan heeft om het geschikte foerageergebied te bereiken. Mogelijkerwijs dat de soort ook verblijfplekken heeft aan de noordkant van de planlocatie in de daar aanwezige bebouwing.

Afbeelding 1.2

Foerageer- en migreerroutes
2006

- Legenda**
- Foerageergebied Gewone dwergvleermuis
  - Foerageergebied Laatvlieger
  - Vliegroure Gewone dwergvleermuis
  - Vliegroure Laatvlieger

Afbeelding 1.3

Foerageer- en migreerroutes
2010

- Legenda**
- Foerageergebied Gewone dwergvleermuis
  - Foerageergebied Grootoorvleermuis
  - Vliegroure Gewone dwergvleermuis
  - Vliegroure Grootoorvleermuis

Laatvliegers zijn tijdens het onderzoek in 2010 niet aangetroffen, maar dit wil niet zeggen dat de soort geen gebruik meer maakt van het gebied als foerageer- migreergebied. Het niet waarnemen van de soort kan te maken hebben met het zogeheten waarnemereffect en is afhankelijk van wat de soort gedurende het jaar doet en waar de soort zich op dat moment in de omgeving ophoudt.

Steenbreekvaren

De in 2006 aangetroffen groeiplaats van Steenbreekvarens is nog steeds aanwezig. Met het verschil dat er in 2010 meer dan honderd grotere en kleinere exemplaren zijn aangetroffen. De groeifactoren blijken dus onveranderd goed te noemen, ondanks achterstallig onderhoud aan de kloostertuin. Vanwege deze onderhoudsachterstand is er ter plekke van de groeiplaats opslag gekomen van boompjes en woekerplanten zoals Bosrank. Deze ontwikkeling kan negatieve effecten hebben op de standplaatsfactoren belichting en vochthuishouding. Het is voor de toekomst dan ook zaak deze strook gedegen te onderhouden.

Uit de eerdere herontwikkelingsplannen bleek dat het aangrenzende pand en de groeiplaats vernietigd zou worden, waardoor een ontheffingsaanvraag en een daarbij horend mitigatieplan noodzakelijk was. In de nieuwe plannen wordt de kloostertuin juist weer in ere hersteld, zodat hiervoor geen ontheffingsaanvraag noodzakelijk is.

Das

In de directe omgeving van de planlocatie bevindt zich een goed belopen en oude dassenburcht. Tijdens het veldonderzoek in 2010 is kort gepost bij de burcht, welke op enkele honderden meters van de planlocatie ligt. Er zijn twee dieren waargenomen. Het betrof hier een volwassen dier en een tweedejaars jong dier. De functie als zodanig komt niet in het geding bij de voorgenomen herinrichtingswerkzaamheden. De soort gebruikt de weilanden aan de noordzijde van het kloostercomplex wel als foerageergebied. Extra aandacht dient hier gelegd te worden bij een eventuele herinrichting ervan.

HOOFDSTUK

3

Conclusie en advies

3.1

TOETSING FLORA EN FAUNAWET

In het kader van de Flora- en faunawet kan geconcludeerd worden dat:

- Er geen beschermde verblijfplaatsen van vleermuizen en broedvogels verloren gaan. Dit betekent dan ook dat er geen ontheffing noodzakelijk is in het kader van de wetgeving.
- Het behoud van de groeiplaats van de populatie Steenbreekvarens betekent dat er geen ontheffing noodzakelijk is in het kader van de Flora- en faunawet.

3.2

ADVIES ECOLOGISCHE ASPECTEN

Het behouden van de groeiplaats van Steenbreekvaren dient met zorg te worden gerealiseerd. Door het afschermen van de groeiplaats, door het plaatsen van een hekwerk, wordt voorkomen dat er onverhoopt schade optreedt tijdens renovatiewerkzaamheden van het aangrenzende pand.

Het renoveren van de buitenmuren van het klooster dient zo te worden aangepakt dat het verblijf van de Gewone dwergvleermuis niet vernietigd wordt.

Het is van belang dat de inrichting van de kloostertuin aantrekkingskracht blijft hebben op vleermuizen en andere soorten die er gebruik van maken als foerageergebied. Een inrichting derhalve met veel bloeiende en nectarproducerende planten bevordert de ecologische betekenis.

De weilanden, die door Dassen gebruikt worden als foerageergebied, zullen als zodanig behouden moeten blijven. Een verdere aankleding met fruitbomen vergroot de voedselvoorziening voor deze soort. Daarnaast geeft het een prachtig zicht op de helling wanneer er bloesem in de bomen zit.

De werkzaamheden dienen buiten het broedseizoen van vogels te worden uitgevoerd teneinde verstoring van broedende vogels en overtredingen van de Flora- en faunawet te voorkomen.